

ฉัตรชัย หวังมีจมี

นักศึกษานิพนธ์เอก การวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รองศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์

อาจารย์ประจำภาควิชาวัดและประเมินผล

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทความวิจัย

สมรรถนะของครูไทยในศตวรรษที่ 21 : ปรับการเรียน เปลี่ยนสมรรถนะ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 1. เพื่อศึกษาปัญหาในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบัน 2. เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับสมรรถนะของครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยใช้แนวทางการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับสมรรถนะของครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 รวม 6 คน ซึ่งผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นตรงกันว่าโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานบางคนยังไม่สามารถก้าวทันความเปลี่ยนแปลง ผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์แบบอุปนัยข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ปัญหาของครูผู้สอนในปัจจุบัน มี 2 ประการ คือ 1. ครูยังคงใช้รูปแบบการสอนแบบดั้งเดิม และ 2. ครูผู้สอนขาดจิตวิญญาณในความเป็นครู สำหรับสมรรถนะของครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 มี 7 สมรรถนะ คือ 1. สมรรถนะด้านการจัดการเรียนการสอนโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง 2. สมรรถนะด้านการวัดประเมินผลเพื่อการพัฒนาและคำนึงถึงความแตกต่างหลากหลายระหว่างบุคคล 3. สมรรถนะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี และการรู้เท่าทันสื่อ 4. สมรรถนะด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ 5. สมรรถนะด้านการทำงานเป็นทีมและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน 6. สมรรถนะด้านการข้ามวัฒนธรรม 7. สมรรถนะด้านการเป็นผู้อำนวยความสะดวกและแนะแนวทาง ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จะนำไปใช้ในการวางแผนการผลิตและพัฒนาครูผู้สอนเพื่อให้ครูผู้สอนมีสมรรถนะที่เหมาะสมกับศตวรรษที่ 21 ต่อไป

คำสำคัญ : สมรรถนะของครู ศตวรรษที่ 21 ปรับเปลี่ยนสมรรถนะ

Competency of Thai Teacher in 21st Century : Wind of Change

Abstract

The objectives of the research were (1) to study the problems of basic education teachers and (2) to study and understand of teachers' competencies in the 21st century. The methodology of the research was qualitative research using in-depth interview of six experts on the teachers' competency in the 21st century. Those six experts stated that the world society has been dramatically changed but at present some of the teachers still cannot keep up with the times. The findings obtained from qualitative analysis are as follows : (1) Regarding styles in teaching, the teacher use traditional teaching style are still dominant in actual classroom practice. And (2) Teachers lack teaching spirit. From the interview with experts, it was found that the teachers' competencies at the basic education in the 21st century are (1) student-centred teaching competency, (2) formative evaluation taking into individual learner difference competency (assessment and evaluation taking into account individual learner difference), (3) computing and ICT literacy competency, (4) morality and professional ethics competency, (5) teamwork and professional learning community competency, (6) cross cultural awareness competency, and (7) coaching and facilitating competency. The results have implications for administrators and stakeholders to create necessary teacher training and development to prepare them to be teachers of 21st century.

Keywords : teacher competency, 21st century, changing competency

บทนำ

ในอดีตการศึกษาเป็นการจัดการเรียนการสอนเพียงเพื่อความต้องการของท้องถิ่น ขาดมาตรฐานที่เป็นเอกภาพ ประชาชนมีโอกาสในการได้รับการศึกษาที่ไม่เท่าเทียมกันและมีมาตรฐานที่แตกต่างกัน การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษานั้นเป็นกระบวนการของวิวัฒนาการที่เริ่มจากชีวิตความเป็นอยู่แบบสังคมเกษตรกรรม ผ่านสู่ยุคปฏิวัติอุตสาหกรรมและในปัจจุบันเรากำลังเรียนรู้อยู่ในยุคที่ 3 คือยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศ (บุริม โอทกานนท์ และคณะ, 2550) ครูผู้สอนเป็นบุคคลสำคัญในกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา เพราะว่าครูเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้พร้อมที่จะออกไปสู่สังคมที่มีการแข่งขันสูง และเนื่องจากสภาพสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลง ส่งผลให้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเปลี่ยนไป ดังนั้น ครูผู้สอนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนา ความรู้ ทักษะ และเจตคติที่เป็นสิ่งทำให้เกิดสมรรถนะของครูผู้สอน แต่การที่ครูผู้สอนจะมีสมรรถนะที่สูง ครูจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนเกิดความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดี จนเกิดความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 72 ระบุไว้ว่า ให้ส่วนราชการมีหน้าที่ดำเนินการให้มีการเพิ่มพูนประสิทธิภาพและเสริมสร้างแรงจูงใจแก่ข้าราชการพลเรือนสามัญเพื่อให้ข้าราชการพลเรือนสามัญมีคุณภาพ คุณธรรม จริยธรรม คุณภาพชีวิต มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติราชการ ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติไว้ชัดเจนในมาตรา 80 (3) โดยระบุว่า “จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก” พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 52 ได้มีบทบัญญัติให้กระทรวงศึกษาธิการส่งเสริมให้มีระบบกระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสม

กับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อม และมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่และการพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่องโดยรัฐพึงจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2551) และมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 ยังได้ระบุให้มีการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาก่อนแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งบางวิทยฐานะ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ เจตคติที่ดี คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพที่เหมาะสม ในอันที่จะทำให้การปฏิบัติหน้าที่ราชการเกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความก้าวหน้าแก่ราชการ

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (2549) ทิศทางของการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการได้มีการกำหนดให้มีระบบการพัฒนาที่เน้นสมรรถนะ (Competency) ขณะนี้ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ เครื่องมือต่างๆ เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูเข้าสู่กระบวนการประเมินสมรรถนะ โดยนำไปเชื่อมโยง กับกระบวนการเลื่อนวิทยฐานะของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จากการติดตามผลการจัดการศึกษาของไทย การจัดการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่า อุปสรรคในการจัดการศึกษาที่ต้องเร่งรัดแก้ไข ได้แก่ คุณภาพครู ผู้บริหารสถานศึกษา คุณภาพผู้เรียน หลักสูตร การจัดการเรียนรู้และการบริหารจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) ประกอบกับ ผลการวิเคราะห์ปัญหา การจัดการศึกษามีหลายประการด้านคุณภาพการศึกษา คุณภาพของผู้เรียนต่ำกว่าเกณฑ์ สถานศึกษาไม่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ ด้านผลผลิตและการพัฒนาครูอาจารย์ ปัญหาการขาดแคลนครูโดยรวมทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ด้านประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการศึกษา หน่วยปฏิบัติยังไม่มีอิสระและคล่องตัวในการบริหารจัดการ ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ปัญหาขาด

การพัฒนาสื่อที่มีคุณภาพ ด้านการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียน ด้านการศึกษาตลอดชีวิตยังไม่เป็นวิถีชีวิตของคนในชาติ (เจริญวิญญู สมพงษ์ธรรม และคณะ, 2554, น.4) สอดคล้องกับรายงานการวิจัย มาตรฐานวิชาชีพครูการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพเยาวชน, 2557) พบว่า สภาพปัญหาการเรียนการสอนของครู ประกอบด้วย ครูขาดความพร้อมในการใช้หลักสูตร โดยครูส่วนหนึ่งไม่เข้าใจวิธีการสอน ไม่ถนัดการสอนบางกลุ่มประสบการณ์ จึงไม่สามารถดัดแปลงหรือยืดหยุ่นการสอนอย่างเหมาะสม ครูมีภารกิจมากไม่สามารถเตรียมการสอนได้ ครูไม่สามารถจัดกิจกรรมที่เน้นการพัฒนาลักษณะนิสัยของผู้เรียน สอนโดยยึดครูเป็นศูนย์กลาง ครูมีเจตคติการใช้สื่อการสอนทำให้ยุ่งยาก รวมถึงครูขาดความรู้และทักษะในการวางแผนเตรียมการสอน และวันครูแห่งชาติ ปี 2556 สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน ได้สำรวจความเห็นของครูสอนดี จำนวน 210 คน เพื่อสอบถามถึงปัจจัยที่เป็นอุปสรรคของการทำหน้าที่ครู และแนวทางการส่งเสริมครูให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งพบว่า ปัญหาสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะครูที่กลายเป็นอุปสรรคของการทำหน้าที่ครู คือ ขาดทักษะด้านไอซีที ครูรุ่นใหม่ขาดจิตวิญญาณ ขณะที่ครูรุ่นเก่าไม่ปรับตัว ขาดอิสระในการจัดการเรียนการสอน และสำหรับปัจจัยส่งเสริมการทำหน้าที่ของครูให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น ครูสอนดีสะท้อนว่า อันดับ 1 คือ การอบรม แลกเปลี่ยน และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ การพัฒนาตนเองในเรื่องไอซีที

จะเห็นได้ว่า ครูผู้สอนพบปัญหาอย่างมาก ทั้งจากปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในตัวของครูผู้สอนเอง แต่อีกสิ่งหนึ่งที่เห็นได้ชัดจากการสำรวจคือ ครูผู้สอนยังมีความต้องการพัฒนาตนเองเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของตนในการพัฒนานักเรียนให้เข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ต่อไป แต่แนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของครูผู้สอนในศตวรรษที่ 21 ยังไม่มีแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะของครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21

โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อสรุปสมรรถนะของครูผู้สอนที่ได้จากการสัมภาษณ์ เป็นแนวทางในการพัฒนาครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ต่อไป

คำถามการวิจัย

1. วิฤติปัญหาของครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมีอะไรบ้าง ตามความรับรู้และมุมมองของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ
2. สมรรถนะของครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 มีสมรรถนะอะไรบ้าง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับสมรรถนะของครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ได้รับการออกแบบสืบเสาะหาคำตอบของคำถามการวิจัยให้บรรลุวัตถุประสงค์ข้างต้นโดยใช้แนวทางการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในครั้งนี้ คือ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับสมรรถนะของครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 รวม 6 คน ผู้วิจัยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิไว้จำนวน 2 ข้อ ดังนี้ 1) มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับ

การบริหารทรัพยากรมนุษย์/พัฒนาศักยภาพมนุษย์ โดยพิจารณาจากระดับการศึกษาที่สำเร็จเป็นระดับปริญญาเอก สาขาบริหารทรัพยากรมนุษย์/พัฒนาศักยภาพมนุษย์ และ/หรือ 2) มีประสบการณ์ทำงานด้านการพัฒนาสมรรถนะของครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยมีเกณฑ์พิจารณา คือ 2.1) การเป็นหัวหน้าโครงการ/คณะทำงานโครงการวิจัยด้านการพัฒนาสมรรถนะของครูและบุคลากรทางการศึกษา 2.2) การเป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาสมรรถนะของครูและบุคลากรทางการศึกษาหรือเป็นอาจารย์ผู้สอนด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์/พัฒนาศักยภาพมนุษย์ หรือการพัฒนาสมรรถนะนิสิตนักศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย

ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ โดยคัดเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติเบื้องต้นตรงตามเกณฑ์ในการคัดเลือก จำนวน 10 ท่าน จากนั้นผู้วิจัยนำรายชื่อของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิไปขอความเห็นชอบจากที่ปรึกษาการวิจัย โดยที่ปรึกษาการวิจัยเห็นชอบและเรียงลำดับในการติดต่อ จำนวน 8 ท่าน จากนั้นผู้วิจัยได้ติดต่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิสละสลวยที่จะให้การสัมภาษณ์ จำนวน 6 ท่าน

นอกจากนี้ เนื่องจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์ในครั้งนี้ เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ซึ่งมีประสบการณ์ทำงานที่แตกต่างกัน เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการจัดกลุ่มข้อมูล นำข้อมูลมาทำการยืนยันและให้เกิดความเที่ยงตรง ผู้วิจัยจึงได้แบ่งผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่หนึ่ง เป็นผู้ออกนโยบายในการพัฒนาครูผู้สอน และเกี่ยวข้องกับการกำกับติดตามการจัดการเรียน การสอนของครูผู้สอน จำนวน 2 ท่าน คือ 1) รองเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 2) ที่ปรึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กลุ่มที่สอง ผู้ออกนโยบายเพื่อกำกับการผลิตนิสิตระดับอุดมศึกษา และเป็นผู้บริหารมหาวิทยาลัยในการผลิตนิสิตเพื่อเป็นครูผู้สอน จำนวน 2 ท่าน คือ 1) ที่ปรึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และ 2) อธิการบดีมหาวิทยาลัยรัฐบาล

กลุ่มที่สาม ผู้ที่สนับสนุนและพัฒนาวิชาชีพครูและผู้บริหารโรงเรียนที่ทำหน้าที่บริหารสถานศึกษาและกำหนดแนวทางในการสอนให้กับครูผู้สอน จำนวน 2 ท่าน คือ 1) ที่ปรึกษาของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา และ 2) ผู้ก่อตั้งและอำนวยการโรงเรียนเอกชน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแนวทางในการกำหนดกรอบคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ (Main Questions) ได้มาจากการศึกษาวิจัย บทความ เอกสาร และสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่มีประเด็นที่เกี่ยวข้อง โดยนำข้อมูลจากการศึกษาวิจัย บทความ เอกสาร และสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ดังกล่าวมาใช้เทียบเคียงกับประเด็นที่ต้องการศึกษาในครั้งนี้ จนได้แนวคำถามในการสัมภาษณ์ที่ครอบคลุมเนื้อหาและได้ข้อมูลที่ต้องการตามที่ระบุไว้ในวัตถุประสงค์ หลังจากได้แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์แล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้พัฒนาขึ้นไปขอความเห็นชอบและตรวจสอบจากที่ปรึกษาการวิจัยเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมก่อนที่จะนำไปใช้ในการวิจัย และส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหาที่ต้องการจากการสัมภาษณ์ ตลอดจนการใช้ภาษาอีกครั้งหนึ่ง และนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

โดยแบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับองค์ประกอบของสมรรถนะของครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในศตวรรษที่ 21 ในครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์มีรูปแบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structure Interview) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยเป็นข้อคำถามปลายเปิดสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นขององค์ประกอบและตัวชี้วัดของสมรรถนะของครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์เนื้อหาสาระสำคัญ (Content Analysis) ด้วยวิธีการวิเคราะห์

แบบอุปนัย (Analytic Induction) ตามขั้นตอนดังนี้

1. หลังจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำเทปบันทึกเสียงของผู้ให้ข้อมูลแต่ละรายมาเปิดฟัง จากนั้นทำการถอดเทปแบบคำต่อคำ แล้วพิมพ์บันทึกข้อมูลเก็บไว้

2. ผู้วิจัยอ่านข้อมูลที่ได้จากการถอดเทปอย่างละเอียดหลายครั้ง เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหา แล้ววิเคราะห์จัดแยกประเภทของข้อมูล (Classification) ตามรหัส (Codes) จากนั้นดึงข้อความหรือประโยคสำคัญตามเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะของครูผู้สอนมาสังเคราะห์เป็นแกนเรื่อง (Themes) เชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างมีความหมายที่ช่วยให้ความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับสมรรถนะของครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ได้กระจ่างชัดขึ้น

4. ความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการตรวจสอบและวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการตรวจสอบข้อมูลที่ใช้กันมากในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) (องอาจ นัยพัฒน์, 2551, น.343-344) การเชื่อมโยงแบบสามเส้าเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าข้อมูลหลักฐานและผลของการศึกษาวิจัยที่อาศัยวิธีการตีความข้อมูลหลักฐานที่รวบรวมได้ มีความไว้วางใจได้ว่ามีความถูกต้องตรงกับความเป็นจริงที่สร้างสรรค์ขึ้น โดยผู้วิจัยเลือกกระทำโดยอาศัยวิธีการรวบรวมข้อมูลหลักฐานจากหลายแหล่ง (Data Triangulation) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เข้าร่วมในการวิจัย แบ่งเป็น 3 กลุ่มจำนวนทั้งหมด 6 คน

สรุปผลการวิจัย

1. วิถีปฏิบัติของครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ตามความรับรู้และมุมมองของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ

ปัญหาของครูผู้สอนในปัจจุบันจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยสรุปและตีความได้อยู่

2 ประการ คือ 1. ครูยังคงใช้รูปแบบการสอนแบบดั้งเดิม
2. ขาดจิตวิญญาณในความเป็นครู

1. ครูยังคงใช้รูปแบบการสอนแบบดั้งเดิม ด้วยความคิดที่ว่า ครูจะต้องมีความรู้มากกว่านักเรียน จึงทำให้รูปแบบการเรียนการสอนเป็นลักษณะที่ครูถ่ายทอดความรู้ให้นักเรียนโดยการเล่า บอก สอนตามหนังสือ หนังสือมีเนื้อหาเช่นไรก็สอนให้กับนักเรียนไปอย่างนั้น ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ซึ่งมีผู้ให้คำสัมภาษณ์ ต่อไปนี้

“ครูก็สอนอย่างเดียวในโรงเรียน คือ ผิดหลักที่เราควรจะทำ เราต้องการให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ ที่นี้ในการเรียนรู้เค้าเรียนรู้อย่างไร ไม่ใช่ว่าคนสอนก็สอนเอา สอนเอา เราต้องการให้เค้ารู้จักคิด รู้จักวิเคราะห์ รู้จักหาคำตอบด้วยตัวเขาเองเป็นหลัก ไม่ใช่ไปฟังแล้วก็ท่องจำอย่างเดียว”

(ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน)

“ขาดทักษะในการสอนให้คนคิดเป็นทำเป็น และแก้ปัญหาก็”

(ที่ปรึกษาสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา)

“ครูจำนวนหนึ่งไม่ได้วิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน แล้วก็ได้คำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน ครูจำพวกนี้ก็กิจกรรมที่ออกมาจะเหมือนๆ กัน”

(รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน)

2. ครูขาดจิตวิญญาณในความเป็นครู เรื่องจิตวิญญาณในความเป็นครูนั้นเป็นเรื่องที่พูดมาโดยตลอด ดังเช่น พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ กล่าวถึงครูอาชีพและอาชีพครู ว่ามีความต่างกัน โดยครูอาชีพ คือ ครูที่เป็นครูด้วยใจรัก เป็นครูด้วยจิตและวิญญาณ มีความเป็นครูทุกลมหายใจตั้งแต่เกิดจนตาย ส่วนอาชีพครู คือ ครูที่ใช้วิชาที่ร่ำเรียนมาเป็นเครื่องมือในการหาเลี้ยงชีพ ไม่ได้เป็นครูด้วยความรักสมัครใจ ซึ่งจะสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 2 ท่าน ที่ให้สัมภาษณ์ถึงปัญหาและความสำคัญของจิตวิญญาณความเป็นครูในปัจจุบันว่า

“ครูที่ขาดจิตวิญญาณ ในกลุ่มนี้ครูส่วนใหญ่จะเป็น
อยู่บ้าง”

(ที่ปรึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น
พื้นฐาน)

“ครูจะทำ best ตรงนี้ ตามนิยามเพื่อรับรางวัล โดย
ไม่คำนึงถึงที่จะขอรับรางวัลหรือขอประเมินวิทยฐานะ มันจะ
ช่วยทำให้เด็กของเค้าดีขึ้นหรือเปล่า”

(รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน)

สอดคล้องกับ ธวัชณี โรจนาวี (2544, บทคัดย่อ) ได้
ศึกษาเรื่อง เส้นทางการเป็นครูแห่งชาติ : การวิจัยพหุกรณี
ศึกษา พบว่า คุณลักษณะของครูแห่งชาติประกอบด้วย
1) มีความรักและศรัทธาในการเป็นครู 2) มีความทุ่มเทและ
รับผิดชอบในการทำงาน 3) มีการบริหารเวลาและวางแผน
การทำงานที่ดี 4) มีบุคลิกภาพที่ดีน่าเชื่อถือและน่าศรัทธา
5) มีความคิดกว้างไกลและมีความคิดสร้างสรรค์ 6) พัฒนา
ตนเองในการศึกษาหาความรู้ตลอดเวลา 7) เข้าใจพฤติกรรม
และความแตกต่างของนักเรียน 8) สามารถถ่ายทอดความรู้แก่
เพื่อนครู 9) สร้างความสัมพันธ์และความร่วมมืออันดีระหว่าง
โรงเรียนกับชุมชน 10) มีความรู้และความสามารถในการจัด
กิจกรรมการเรียนการสอน 11) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับทุกคน

จากปัญหาและสาเหตุเหล่านี้ ผู้วิจัยเห็นว่าควรที่จะ
หาทางแก้ไขปัญหา ปรับวิธีการสอน หาวิธีอื่นๆ เข้ามาเสริม
การเรียนการสอน เพื่อตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล
ให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด ฝึกปฏิบัติ ฝึกแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดย
ครูจะต้องมีจิตวิญญาณในความเป็นครูที่จะทุ่มเทการสอน
เพื่อให้นักเรียน และเสริมสร้างสมรรถนะของครูให้เป็นครูใน
ศตวรรษที่ 21 สามารถจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนได้
มีประสิทธิภาพท่ามกลางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง

2. สมรรถนะของครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานใน ศตวรรษที่ 21

สมรรถนะของครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานใน
ศตวรรษที่ 21 จากข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์
พบว่า ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทราบดีว่า ศตวรรษที่ 21

การจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่าง
มาก และปัจจุบันครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานบางคน
ยังไม่สามารถที่จะก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของโลกได้ ผู้วิจัย
ได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหาและสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการ
สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้สมรรถนะ
ของครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ซึ่ง
ผู้วิจัยได้สรุปและตีความได้เป็น 7 สมรรถนะ ดังนี้

1. สมรรถนะด้านการจัดการเรียนการสอนยึดนักเรียน เป็นศูนย์กลาง

การจัดการเรียนการสอน ปัจจุบันครูผู้สอนจะใช้วิธี
สอนที่ยึดครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher - Centered Method)
เป็นการสอนที่ครูเป็นผู้สอน ครูเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมการเรียน
การสอนเป็นส่วนใหญ่ การจัดการเรียนการสอนหรือการ
จัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นั้น Ketevan Kobalia & Elza
Garakanidze (2010) ได้ทำการวิจัยและให้แนวทางการ
จัดการศึกษาว่า จะต้องเปลี่ยนแปลงยุทธศาสตร์ทางการศึกษา
คือการเปลี่ยนวิธีการสอนจากเดิม ครู - หนังสือ - นักเรียน
เป็นวิธีการสอนแบบใหม่คือ นักเรียน - หนังสือเรียน - ครู
ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นั้น
จะต้องปรับเปลี่ยนให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง ให้นักเรียนเป็น
ผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง

วิธีการที่ครูผู้สอนใช้สอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
เพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งทางด้านความรู้และทักษะผ่านการ
ทำงานวิธีการหนึ่งคือ การจัดการเรียนรู้เป็นแบบโครงการ
(PBL : Project Based Learning) เป็นการกำหนดรูปแบบ
ในการทำงานอย่างเป็นระเบียบ มีกระบวนการที่ชัดเจน เพื่อ
ให้สามารถผลิตชิ้นงาน หรือผลงานที่สัมพันธ์กับหลักสูตร
และสามารถนำไปใช้ประโยชน์กับชีวิตจริง ดังนั้น จึงต้องให้
นักเรียนออกแบบโครงการด้วยตนเอง ดังเช่นคำให้สัมภาษณ์
ของที่ปรึกษาสำนักงานเลขาธิการคุรุสภาที่ว่า “ต้องให้นักเรียน
เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมาก และครูคอยแนะนำ คอยชี้ คอย
กระตุ้น ถ้าเค้ายังไม่รู้ ก็คอยแนะนำ...นำเรื่องที่นักเรียนไป
ศึกษาด้วยตนเองแล้วไม่เข้าใจมาอภิปรายกัน มาแลกเปลี่ยน
กัน teach less learn more”

ดังนั้น ครูคือผู้มีบทบาทสำคัญที่ควรส่งเสริมให้นักเรียน ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงได้เรียนรู้กับเพื่อนและบุคคลอื่น นอกเหนือจากครู ครูต้องคอยให้คำแนะนำและคอยเสริม ความรู้โดยที่ยังไม่บอกคำตอบให้กับนักเรียนโดยทันที เพื่อ ให้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติด้วยตนเอง โดยครูผู้สอน จะต้องปรับเปลี่ยนตนเองโดยครูจะต้องเป็นผู้ออกแบบการ เรียนรู้ เปลี่ยนจากผู้สอน เป็นผู้ฝึก และทำหน้าที่อำนวยความสะดวก ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ครูสมัยก่อนนั้นเป็น Teacher ดังนั้น จะต้องเปลี่ยน มาเป็น ผมมองว่าเป็น 2 อย่าง คือ คนอำนวยความสะดวก ในการเรียน เรียกว่า Facilitator ... ดังนั้น ครูจะต้องมาทำ หน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกให้นักเรียน กับอีกตัวหนึ่ง น่าจะเป็น Coaching ที่แนะนำกลเม็ดเด็ดพรายให้กับนักเรียน ในการเรียนรู้”

(ที่ปรึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน)

“ครูจะต้องคอยเฝ้าเค้าวว่าจะหาความรู้ได้ที่ไหน ครู ไม่จำเป็นต้องรู้ไปทุกเรื่อง แต่สามารถบอกได้ว่าสามารถไป หาความรู้ได้ที่ไหน”

(ที่ปรึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา)

“ครูคือผู้อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ มันคนละเรื่องกัน มันคนละวิธี ฉะนั้นครูจะชี้ เช่น ลองไปดู ตรงโน้นตรงนี้ ไปถามคนนั้นคนนี้ ไปถามภูมิปัญญาชาวบ้าน ถามผู้รู้ คือเด็กจะต้องรู้จักค้นหาข้อมูล ลองไปอ่าน ไปค้นหา ที่ห้องสมุด เป็นต้น”

(ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน)

2. สมรรถนะด้านการวัดประเมินผลเพื่อการพัฒนาและ คำนึงถึงความแตกต่างหลากหลายระหว่างบุคคล

การวัดและประเมินผลนั้น พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2558, น.93) ได้อธิบายว่า ผู้สอนต้องมีสมรรถนะ การประเมินผล การเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางการประเมินผลผู้เรียนว่า ได้ บรรลุตามวัตถุประสงค์ ตัวชี้วัด และมาตรฐานการเรียนรู้ของ หลักสูตรมากน้อยเพียงใด ในศตวรรษที่ 21 จะต้องเป็นการวัด

ที่เปลี่ยนไปจากเดิม คือจากเดิมเป็นการวัดเพื่อตัดสิน ผลการเรียนรู้ซึ่งจะขึ้นอยู่กับ การทดสอบและนักเรียนจะต้อง พยายามหาคำตอบที่ถูกต้องเพื่อใช้ในการทำข้อสอบ แต่ ในการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 นั้น วิจารณ์ พานิช (2558) ระบุว่า กระบวนการเรียน การสอน การได้รับความรู้ และการตรวจสอบความรู้ คือกระบวนการเดียวกัน และเกิดขึ้นพร้อมๆ กันในขณะที่มีการเรียนการสอนเกิดขึ้น การประเมินจะไม่ใช่เพียงแต่ในการทดสอบเท่านั้น แต่ยังมี การสังเกตนักเรียน ดูการทำงานของนักเรียน และประเมิน ไปถึงมุมมองของนักเรียนด้วย ซึ่งจากคำให้สัมภาษณ์ของ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ที่ให้ความเห็น สอดคล้องกัน ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“การวัดผลในศตวรรษที่ 21 จะต้องใช้ ICT เข้ามาช่วย สามารถวัดตรงไหนก็ได้ พร้อมตรงไหนก็วัดตรงนั้น”

(ที่ปรึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน)

นอกจากจะเป็นการประเมินมุมมอง วัดและประเมินผล ได้ทุกที่ ทุกเวลาแล้ว การวัดและประเมินผลในศตวรรษ ที่ 21 นั้น จะต้องวัดผลเพื่อการพัฒนาเด็กนักเรียนอย่างแท้จริง กล่าวคือ (นุรพาทิต พลอยสุวรรณ์, ม.ป.ป.) เป็นการตีค่า หรือความหมายของข้อมูล หรือปรากฏการณ์ของสิ่งต่างๆ ที่ ต้องการประเมิน โดยเทียบข้อมูลที่วัดได้กับเกณฑ์ที่ตั้งไว้แล้ว ใช้ค่าหรือความหมายนั้นไปเป็นจุดเน้นหรือแนวทางในการ ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง หรือแก้ไขให้ดีขึ้น ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ครูต้องวิเคราะห์เด็กเป็น ครูต้องออกแบบการเรียนรู้ ให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน การวัดและประเมินผลไม่เน้น การได้-ตก แต่เน้นการวัดเพื่อการพัฒนา”

(รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน)

ซึ่งจะสอดคล้องกับ วิจารณ์ พานิช (2557, น.59) ที่ว่า ท่านที่เป็นครูทั้งหลายต้องเป็นนักประเมินแบบ Assessment เน้นการประเมินเพื่อพัฒนา (Formative Assessment) ประเทศเราต้องพยายามทำให้ครูประเมินเด็กได้เก่ง ต้องเก่ง ด้านประเมินว่าเด็กได้เรียนรู้สิ่งที่เราอยากให้เขารู้ หรือที่เรา

ตั้งเป้าไว้ เช่นเดียวกับคำสัมภาษณ์ของที่ปรึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ระบุถึงการวัดผล จะต้องเปลี่ยนวิธีการวัดเพื่อตัดสิน เป็นการวัดเพื่อการพัฒนาและใช้วิธีการวัดที่หลากหลายมากกว่ารูปแบบการวัด โดยใช้การทำแบบทดสอบที่ใช้ในศตวรรษที่ 20 ดังคำสัมภาษณ์ของที่ปรึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ว่า "การวัดประเมินผลจะต้องเปลี่ยน... เปลี่ยนเป็น *Formative Assessment* คือการวัดความเจริญก้าวหน้าสิ่งสมวัตหลายวิธี วัดหลายทักษะ เช่น วัดวิธีพูด เขียน ผลก็จะวิเคราะห์ความเป็นนักเรียนคนนั้นได้ เปลี่ยนจากการวัดเพื่อตัดสินเป็นการวัดเพื่อพัฒนา"

แนวคิดเรื่องลักษณะวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้หลายรูปแบบนั้น Paris (2014, อ้างถึงใน งามใจ นัยพัฒน์, 2558, น.48) ได้อธิบายลักษณะของการวัดและประเมินการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ว่า จะเน้นวัดประเมินทักษะด้านการพูดและการสนทนามากยิ่งขึ้น นอกจากการเขียนเป็นตัวอักษรและศาสตราจารย์ นพ.วิจารณ์ พานิช ที่ได้ระบุว่า การอภิปรายปากเปล่า *Oral Discussions* ครูเสนอหัวข้อที่น่าสนใจหรืออาจร่วมมือกันกับนักเรียน หยิบยกเอาสิ่งที่นักเรียนสนใจมาตั้งเป็นหัวข้ออภิปรายหรือให้มีการอภิปรายในหัวข้อต่างๆ ที่ต้องการประเมิน การวัดผลประเมินผลปากเปล่า ในลักษณะเช่นนี้ ผู้ประเมินสามารถจะรู้ได้ถึงคุณภาพ และคุณสมบัติของผู้ถูกประเมินได้อย่างชัดเจนทีเดียว

นอกจากที่การวัดประเมินผลการเรียนรู้ ผู้สอนจะคำนึงถึงความสอดคล้องตามจุดประสงค์ ประเมินตามสภาพจริงวิธีการและเครื่องมือ สอดคล้องกัน ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน นำผลการประเมินไปพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่องแล้ว การวัดประเมินผลจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างหลากหลายระหว่างบุคคล โดยการวัดประเมินผล ครูผู้สอนที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยจะต้องนำผลจากการวัดประเมินผลนั้นไปใช้ในการออกแบบ การจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่มีความแตกต่างกัน ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

"เราจะนำเรื่องการวัดประเมินไปวัดเด็กที่มีความแตกต่างทางการเรียนรู้ได้อย่างไร มันต้องถามคำถามแบบนี้ ไม่ใช่แค่ว่า ออกข้อสอบอย่างไร ความยากง่ายของข้อสอบอย่างไร เวลาเราเรียนเราจะเรียนกันแบบนี้ แต่ถ้าบอกว่าเด็กห้องนี้มีความแตกต่างทางการเรียนรู้กันอยู่ เด็กห้องนี้ *learning style* ที่หลากหลายมากเลย เด็ก 30 คน ในห้องนี้แล้วคุณจะทำอย่างไร วัดวิธีเดียวกันทั้งหมดเลยหรือเปล่า หรือคุณวัดแบบหลากหลาย วัดแบบเดี่ยว วัดแบบกลุ่ม"

(อธิการบดีมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง)

3. สมรรถนะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี และการรู้เท่าทันสื่อ

กระบวนการและรูปแบบการเรียนรู้ของศตวรรษที่ 21 มีความเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก ความสามารถด้านการใช้คอมพิวเตอร์หรือเทคโนโลยี ครูทุกคนควรที่จะต้องมีสมรรถนะในด้านนี้ Liang et al. (2005, pp.197) ในสหรัฐอเมริกา ครูผู้สอนจะถูกร้องขอให้เรียนรู้วิธีการสอนแบบใหม่ๆ และในเวลาเดียวกันก็กำลังเผชิญความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและความหลากหลายของเทคโนโลยี มีครูเพียงจำนวนน้อยมากที่รู้สึกพร้อมที่จะบูรณาการเทคโนโลยีเข้าไปในการจัดการเรียนการสอน และจากผลการวิจัยของ รุ่งภาจิตรโรจนรักษ์ ในปี 2556 สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชนได้สำรวจความเห็นของครูสอนดีจำนวน 210 คน เพื่อสอบถามถึงปัจจัยที่เป็นอุปสรรคของการทำหน้าที่ครู และแนวทางการส่งเสริมครูให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งพบว่าปัญหาที่เป็นอุปสรรคปัญหาหนึ่งคือ ขาดทักษะด้านไอซีที โดยความเป็นจริงแล้ว ครูผู้สอนจะสามารถใช้ไอซีทีในการจัดการเรียนการสอนมานานแล้ว เพียงแต่ยังใช้รูปแบบเดิม แต่ถ้าหากครูสามารถที่จะใช้คอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี สารสนเทศ และการสื่อสาร พัฒนาคุณภาพการศึกษา กระตุ้นความสนใจแก่ผู้เรียน โดยใช้คอมพิวเตอร์เป็นสื่อในการสอน รวมไปถึงการสร้างสื่อจากคอมพิวเตอร์ ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในบทเรียนมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ (2558, น.11)

ที่ได้ข้อสรุปว่า ทักษะที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับครูยุคใหม่ เพื่อสร้างเด็กยุคใหม่ อันเป็นยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ คือ ครูต้องเป็นผู้มีสมรรถนะด้านคอมพิวเตอร์ ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 2 ท่าน สอดคล้องกับที่ปรึกษาสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาที่ให้สัมภาษณ์ว่า “ทักษะพื้นฐานคอมพิวเตอร์ ครูต้องมี”

“สมรรถนะของครูยุคใหม่ก็จะต้องมีทักษะในการสืบค้น ทักษะในการใช้เครื่องมือสื่อสาร ทักษะในการนำเสนอ...เครื่องมือก็คือสิ่งที่อยู่ในห้อง ที่มีที่เสียบแฮนด์ไดรฟ์ (handy drive) อยู่ข้างหลัง สามารถเปิดได้ ไม่ใช่ข่มอยู่สนามาก็เปิดไม่ได้”

(ที่ปรึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน)

จากคำให้สัมภาษณ์ แสดงให้เห็นว่า ครูทุกคนจะต้องมีความสามารถเรื่องการใช้คอมพิวเตอร์ระดับพื้นฐานและความสามารถด้านการใช้สื่อเทคโนโลยีเป็นสมรรถนะจำเป็นขั้นพื้นฐานของครูผู้สอนระดับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน ด้วยระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศที่ก้าวหน้า และรูปแบบการสื่อสารที่ทันสมัยมากยิ่งขึ้น เครื่องมือและช่องทางในการติดต่อสื่อสารที่ทันสมัย รวดเร็วทันใจ ใช้งานง่าย ราคาประหยัด โทรศัพท์มือถือเป็นเครื่องมือที่ทำให้เราเข้าถึงบุคคลหรือกลุ่มคน เข้าถึงข้อมูลข่าวสารและแหล่งความรู้ ทำให้นักเรียนสามารถที่จะเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว แต่เนื่องจากนักเรียนยังขาดวุฒิภาวะ ขาดความสามารถในการคิดวิเคราะห์เนื้อหาที่มากับสื่ออย่างเหมาะสม แม้แต่พ่อแม่ผู้ปกครอง หรือครูผู้สอนเอง ก็ยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการเท่าทันสื่อ ครูผู้สอนจึงต้องทำหน้าที่ชี้แนะและแนะนำการใช้เทคโนโลยีอย่างถูกต้อง

การเสาะแสวงหาความรู้เกิดขึ้นได้ไม่ยาก นักเรียนสามารถที่จะนำคอมพิวเตอร์หรือโทรศัพท์มือถือเข้ามาใช้ในการสืบค้นข้อมูล และอาจจะตั้งคำถามที่ครูไม่สามารถที่จะตอบได้หรือไม่รู้คำตอบมาก่อน ดังนั้น ครูจะต้องปรับตัวและพัฒนาตนเองให้รู้เท่าทันเทคโนโลยีอยู่เสมอ พร้อมกันนี้

ครูผู้สอนยังจะต้องรู้จักพัฒนาตนเองให้เกิดการเรียนรู้เทคนิคหรือวิธีการสอนแบบใหม่ๆ เพื่อให้เด็กมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ปรึกษาคณะกรรมการการอุดมศึกษาว่า “จะต้องใช้เทคโนโลยีเข้ามาร่วมกับครูด้วย เพราะเมื่อมันมีสื่อเข้ามาครูก็ต้องใช้เทคโนโลยีเข้ามา ในการก้าวไปพร้อมกับเด็ก จึงจะปรับตัวทันกับเด็กในยุคนี้”

การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านไอซีทีของนักเรียน ให้รู้จักคิดวิเคราะห์และเลือกสื่อที่สร้างสรรค์เหมาะสมกับช่วงวัยของตนเอง มีวิจารณญาณในการรับสื่อ รวมไปถึงการใช้สื่อเพื่อการศึกษาเรียนรู้ พัฒนาตนเองมากกว่ามุ่งใช้เพื่อความบันเทิงในลักษณะของการเสพสื่อผิวเผิน สามารถใช้ทักษะความรู้ด้านไอซีที ในการสร้างสื่อดีๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติต่อไป (ถนนมพรวเลาะห์จรัสแสง, ม.ป.ป.) นอกจากนี้ในการอบรมทักษะ ให้ครูผู้สอนสามารถสร้างและ/หรือใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและเนื้อหาการเรียนรู้ในรูปแบบดิจิทัลแล้ว ครูผู้สอนควรมีความรู้ความเข้าใจและสามารถประยุกต์ใช้ศักยภาพของการนำไอซีทีไปใช้ในลักษณะของเครื่องมือ (Tool) การจัดสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ ซึ่งเน้นทักษะกระบวนการคิดของผู้เรียน

4. สมรรถนะด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ

จากการที่โลกพัฒนาไปทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง แต่สิ่งที่ไม่พัฒนาไปพร้อมด้วย คือ คุณธรรม จริยธรรม เพื่อการสอนนักเรียนให้เป็นคนที่มีคุณธรรม จริยธรรมนั้น ครูผู้สอนจำเป็นต้องมีคุณธรรมจริยธรรมด้วย กอปรกับพุทธศาสนา คือศาสนาประจำชาติไทยซึ่งเป็นศูนย์รวมของจิตใจ เป็นที่รวมของกิจกรรม พิธีการต่างๆ ในการดำเนินชีวิต และจากศาสนานี้เองเป็นพื้นฐานของคุณธรรม จริยธรรมและศีลธรรมของคนในด้านต่างๆ ดังนั้น คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพจึงเป็นสมรรถนะที่จำเป็นต่อครูผู้สอนในศตวรรษที่ 21 ดังเช่น พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2558) กล่าวไว้ว่า การพัฒนาครูไทยในศตวรรษที่ 21 ก็ต้องเป็นการพัฒนาให้ครูไทยมีทักษะ 7c ของครูมืออาชีพ

ควบคู่ไปกับการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณครู มีคุณธรรม จรรยาบรรณครู หรือเรียกรวมว่า ความเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม หรือเป็น Ethics Character ประกอบกับผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์เกือบทุกท่านจะให้ความสำคัญเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ของครูเป็นอย่างมาก ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ให้ความเห็นได้อย่างสอดคล้องกัน จำนวน 4 ท่าน ต่อไปนี้

“เราต้องการพัฒนามนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และที่สำคัญต้องมีคุณธรรม จริยธรรม ขาดไม่ได้แน่ครับ”

(ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน)

“ครูจะต้องมีเรื่องของคุณธรรม กลุ่มความดีงาม โดยเฉพาะเรื่องความรักความเมตตาแก่นักเรียน ที่ให้ความสำคัญ ดังนี้ ๆ เลย”

(รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน)

“ครูจะมีมาตรฐาน เรียกว่าคุณธรรมตามมาตรฐาน กำหนดตำแหน่งตามจรรยาบรรณวิชาชีพ รวมทั้งค่านิยม 12 ประการ เป็นอะไรที่ครูไทยควรมี”

(ที่ปรึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน)

“ครูจะต้องมีคุณธรรมจริยธรรมในตัว ต้องมีต้องเป็นแบบอย่าง เป็น model เป็น idol”

(ที่ปรึกษาสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา)

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิผู้วิจัย ได้จัดประเภทของคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ ในวิชาชีพ ไว้เป็นกลุ่มๆ ตามที่ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลมา เพื่อให้เกิดประเด็นที่ชัดเจนตามประเด็นย่อยที่ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อมูลมา ดังนี้

4.1 ความรักและความเมตตาต่อศิษย์

จากที่ในศตวรรษที่ 21 สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากทั้งด้านการสื่อสาร เทคโนโลยีต่างๆ ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อผู้คนในเชิงบวกแล้ว ในเชิงลบก็ปรากฏเช่นกัน ดังนั้น ภาพความสำเร็จที่เกิดจากการพัฒนานักเรียนให้เป็นไปตามความมุ่งหวังนั้น จึงต้องอาศัยครูผู้สอนในการ

ดำเนินการต่างๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิดด้วยความรักและเมตตาที่มีต่อศิษย์ และมีความภูมิใจในบทบาทที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนให้เติบโตองงาม เป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคมต่อไป โดยครูผู้สอนให้ความเอาใจใส่ช่วยเหลือส่งเสริม ให้กำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนแก่ศิษย์อย่างเสมอภาคและเท่าเทียม ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ครูไม่ต้องเก่งทางวิชาการ แต่ครูเข้าใจเด็ก รักเด็ก ต้องรักเด็ก และไม่ด่าเด็ก ไม่ตีเด็ก ไม่ใช้ความรุนแรง...แน่นอนครูต้องรักเด็ก ไม่ตะโกนใส่เด็ก ไม่ด่าเด็ก ไม่ลงโทษเด็ก ไม่ตีเด็ก พอตีเด็ก เด็กก็คิดในใจว่าสักวันก็ต้องตีคนอื่นบ้าง”

(ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน)

“ครูจะต้องรักศิษย์ จะต้องเอาใจใส่ ทำการสอนศิษย์ โดยไม่จำแนก เท่าเทียมกัน...การรักลูกศิษย์ พร้อมทั้งทุ่มเทพัฒนา เอาใจใส่ให้เด็กพัฒนาเป็นผู้ใหญ่เติบโตขึ้นอย่างเข้มแข็ง ทั้งเชิงวิชาการและเชิงจิตใจ”

(รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน)

นอกจากครูผู้สอนมีความรักและความเมตตาต่อนักเรียนแล้ว ครูผู้สอนในศตวรรษที่ 21 จะต้องมีความเสียสละ พยายามที่จะทำเพื่อลูกศิษย์ โดยเสียสละทั้งทรัพย์สินและอุทิศเวลาให้ลูกศิษย์ทั้งในและนอกเวลาราชการ ดังที่รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สัมภาษณ์ว่า “เรื่องความรักความเมตตาแก่นักเรียน เพราะได้เห็นมาเป็นเชิงประจักษ์ ถ้าครูรักเด็ก อะไรๆ มันดีตามมา สื่อไม่มีเงินต่อหัวไม่พอ ถ้าครูรักเมตตาต่อเด็ก ครูจะไปหามาจนได้”

4.2. การเป็นต้นแบบ แบบอย่างที่ดี เป็นตัวอย่างที่ดี

การแสดงออกอย่างสม่ำเสมอของครูที่นักเรียนสามารถสังเกตรับรู้ได้เอง เพื่อให้ผู้เรียนยึดถือและนำไปปฏิบัติตาม ครูผู้สอนในศตวรรษที่ 21 จึงถ่ายทอดคุณธรรม จริยธรรมด้วยการแสดงตนเป็นตัวอย่าง รวมทั้งการวางตนให้เหมาะสมเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ครูต้องเป็นต้นแบบจริงๆ เป็นตัวอย่างของความดีตลอดเวลา เราอยากให้เด็กเป็นคนอย่างไรครูต้องเป็นอย่างนั้น”

(ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน)

“การเป็นตัวแบบที่ดี เป็นผลต่อเนื่องจากครูที่มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ การพูด การประพฤติตัว การแต่งกาย มันจะออกมาชัดเจนมากยิ่งขึ้น”

(รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน)

5. สมรรถนะด้านการทำงานเป็นทีมและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

ความสามารถในการสอนของครูผู้สอนแต่ละคนย่อมมีความสามารถที่แตกต่างกัน หากเป็นในศตวรรษที่ 20 เดิมนั้น ครูเพียงผู้เดียวสามารถที่จะสอนได้ทุกวิชา และสามารถที่จะทำงานธุรการอื่นๆ ควบคู่ไปด้วยได้ แต่เมื่อยุคสมัยและสังคมเปลี่ยนไป ครูผู้สอนที่มีความสามารถเข้ามาสู่โรงเรียนมากขึ้น จากเดิมที่ครูจะต้องสอนแต่เพียงผู้เดียว ทุกวิชา กลับกลายเป็นว่า ครูยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 จะมีความเก่งเฉพาะด้านที่ตนเรียนมา เช่น ครูบางคนเก่งวิชาคณิตศาสตร์ ครูบางคนเก่งวิชาภาษาไทย ซึ่งความสามารถของครูที่แตกต่างกันนั้น จึงต้องปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานหรือวิธีสอนให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด โดยใช้ความร่วมมือร่วมกันที่จะสอนและพัฒนาเด็กนักเรียน พร้อมทั้งส่งต่อและเข้าใจนักเรียนที่มีความแตกต่างหลากหลายเป็นรายบุคคล ดังที่ รัฐบาลควีนส์แลนด์ (Queensland) ประเทศออสเตรเลีย (Australia) ได้ระบุว่าทักษะการทำงานเป็นทีมเป็นหนึ่งในคุณลักษณะ 11 ประการ ของครูสอนดี (Good Teacher) (Department of Education and Training, Queensland Government, 2015) สอดคล้องกับ พรศิริ เทียนอุดม (2546, น.75-80) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมคุณภาพการทำงานของครูต้นแบบ พบว่าปัจจัยที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิต การทำงานของข้าราชการครูต้นแบบ ทั้ง 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยเกี่ยวกับงาน และปัจจัยเกี่ยวกับองค์การ ซึ่งการทำงานร่วมกับผู้อื่นและความสัมพันธ์กับผู้อื่น มีความสำคัญในระดับมาก ดังนั้น สมรรถนะด้านการทำงานเป็นทีมจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการ

จัดการเรียนการสอนศตวรรษที่ 21 ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ให้ความเห็นได้อย่างสอดคล้องกัน จำนวน 4 ท่าน ต่อไปนี้

“การแลกเปลี่ยนครูต้องร่วมมือกัน ทำงานด้วยกัน อย่างที่นี้เราประชุมอาทิตย์ละครั้ง และเราจะปรึกษาหารือกันว่ามื่ออะไรที่เราต้องทำให้ดีขึ้น”

(ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน)

“ครูที่สอนวิชาเดียวกัน ระดับชั้นเดียวกัน เค้าจะมาเจอกัน มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยกัน มาทำแผนการสอนด้วยกัน และมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน”

(ที่ปรึกษาสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา)

วิธีการทำงานเป็นทีม ช่องทางหนึ่งนั้น ไม่เพียงเฉพาะจำกัดอยู่แค่ในโรงเรียนเพียงอย่างเดียว เพราะในแต่ละชั้นเรียนจะมีนักเรียนที่มีความสามารถที่หลากหลายและแตกต่างกัน ดังนั้น ครูทุกคนมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแสวงหาวิธีการที่จะช่วยให้นักเรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ ดังที่โครงการการพัฒนาชุมชนครูผู้เรียนรู้บนฐานนวัตกรรมสร้างสรรค์ทางการศึกษา (2557) ได้ให้ความหมายของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือ Professional Learning Community หมายถึง การร่วมมือ ร่วมใจกันของครู ผู้บริหารโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และมหาวิทยาลัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ไปที่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองผ่านการวางแผน การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จนเกิดเป็นวัฒนธรรมหรือชุมชนของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในโรงเรียนหรือต่างโรงเรียนกัน ดังคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“คนที่ไปทำงานเรื่องนั้นก็จะมาคุยกัน นำประสบการณ์มาคุยกัน ก็จะเกิดคอกเดียวกัน เป็นชุมชนนักปฏิบัติ ปัจจุบันเรียกว่า PLC”

(ที่ปรึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน)

“การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ PLC อันนี้คือการทำงานเป็นทีมนั่นเอง”

(รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน)

6. สมรรถนะด้านการข้ามวัฒนธรรม

ความทันสมัยของการคมนาคมและการสื่อสารรูปแบบใหม่ๆ ทำให้โลกปัจจุบันที่แคบลง การย้ายถิ่นฐานทำได้สะดวกขึ้น ไม่ว่าจะเพื่อประโยชน์ทางการงาน การสร้างครอบครัวใหม่หรือแม้แต่การศึกษา จึงทำให้ในโรงเรียนมีความหลากหลายของเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม ดังนั้นครูผู้สอนจึงต้องมีความเข้าใจในเรื่องดังกล่าว และสามารถที่จะถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนได้ ดังเช่น Lynch & Hanson (1998, อ้างถึงใน นิชาภา จันทรพิชญ, 2556, น.1162) อธิบายไว้ว่าผู้ที่มีสมรรถนะข้ามวัฒนธรรม คือผู้ที่มีความสามารถในการคิด รู้ลึก และแสดงออกในทางที่ยอมรับ เคารพในความหลากหลายทางชาติพันธุ์ สังคม วัฒนธรรม และภาษา ซึ่งจะสอดคล้องกับ วิจารณ์ พานิช. (2555, น.19) ทักษะของคนในศตวรรษที่ 21 ที่คนทุกคนต้องเรียนรู้ตั้งแต่ชั้นอนุบาลไปจนถึงมหาวิทยาลัย และตลอดชีวิต คือ 3R x 7C ซึ่งทักษะด้านความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross-cultural Understanding) เป็นองค์ประกอบหนึ่งในนั้น ซึ่งจะสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของที่ปรึกษาสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาที่ว่า “ครูต้องมีความรู้ในเรื่องของความแตกต่างทางวัฒนธรรม เทคนิคการสอนต่างๆ” และหากเป็นไปได้ วิจารณ์ พานิช. (2555, น.45-46) ครูต้องศึกษาหาช่องทางทำความรู้จักเพื่อร่วมมือกับครูในประเทศอื่นที่สนใจการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม (Cross Culture Learning) ร่วมกัน

7. สมรรถนะด้านการเป็นผู้อำนวยความสะดวกและแนะแนวทาง

ศตวรรษที่ 21 เทคโนโลยีสารสนเทศก้าวหน้าไปมาก หากจะให้ครูสอนแบบเดิมอยู่คงเป็นไปได้ยาก การปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์เช่นนี้จึงถือเป็นสิ่งสำคัญ เดิมครูมีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้ให้กับศิษย์ แต่ครูในศตวรรษใหม่จึงจำเป็นต้องเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้แทน โดยทำหน้าที่วางแผนจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้คิด ลงมือปฏิบัติจริง แสวงหาความรู้และค้นพบคำตอบด้วยตนเองให้มากที่สุด ดัง พิมพันธ์ เดชะคุปต์

(2558, น.11) ในการพัฒนาทักษะด้านการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนเป็นจุดสำคัญ ที่ต้องทำให้ครูไทยปรับวิธีเปลี่ยนวิธีสอน โดยให้เด็กมีส่วนร่วมในการคิด ทำ พูด มากขึ้น เพื่อค้นหาสร้างความรู้ด้วยตนเอง ส่วนครูต้องสอนให้น้อยลง แต่กลับไปเป็นผู้เตรียมประสบการณ์เรียนรู้ให้มากขึ้น กระตุ้นให้เด็กแสวงหาสารสนเทศ สร้างความรู้ ประยุกต์ความรู้ ซึ่งเป็นไปตามคำกล่าวของรัฐมนตรีการศึกษาสิงคโปร์ที่กล่าวว่า Teach Less Learn More ในการพัฒนาศักยภาพให้ครูไทยได้มีทักษะ 7C ของครูมืออาชีพนั้น ข้อเสนอแนะที่สำคัญ คือ การใช้ระบบชี้แนะ (Coaching) และกระบวนการพี่เลี้ยง (Mentoring) สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ดังนี้ ที่ปรึกษาสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาให้สัมภาษณ์ว่า “ครูจะต้องคอยโอดี้ได้ว่า จะหาความรู้ได้ที่ไหน ครูไม่จำเป็นต้องรู้ไปทุกเรื่อง แต่สามารถบอกได้ว่าสามารถไปหาความรู้ได้ที่ไหน”

หน้าที่ของครูในศตวรรษใหม่จะไม่ใช่เพียงการสอน หากแต่ต้องเปลี่ยนเป็นการจัดการเรียนรู้โดยมีนักเรียนเป็นศูนย์กลาง วิจารณ์ พานิช (2555, น.15) ครูต้องไม่สอน แต่ต้องออกแบบการเรียนรู้ และอำนวยความสะดวก (Facilitate) ในการเรียนรู้ ให้นักเรียนเรียนรู้จากการเรียนแบบลงมือทำ แล้วการเรียนรู้ก็จะเกิดจากภายในใจและสมองของตนเอง สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ครูคือผู้อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ มันคนละเรื่องกัน มันคนละวิธี ฉะนั้นครูจะชี้ เช่น ลองไปดูตรงโน้นตรงนี้ ไปถามคนนั้นคนนี้ ไปถามภูมิปัญญาชาวบ้าน ถามผู้รู้ คือเด็กจะต้องรู้จักค้นหาข้อมูล ลองไปอ่าน ไปค้นหาที่ห้องสมุด เป็นต้น”

(ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน)

“ครูสมัยก่อนนั้นเป็น Teacher ดังนั้นจะต้องเปลี่ยนมาเป็น ผมมองว่าเป็น 2 อย่าง คือ คนอำนวยความสะดวกในการเรียน เรียกว่า Facilitator...กับอีกตัวหนึ่งน่าจะเป็น Coaching ที่แนะนำกลเม็ดเด็ดพรายให้กับนักเรียนในการเรียนรู้”

(ที่ปรึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับพื้นฐาน)

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบสมรรถนะของครูผู้สอนเดิม กับสมรรถนะของครูผู้สอนในศตวรรษที่ 21 ที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ

สมรรถนะของครู (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553)	สมรรถนะของครูผู้สอนในศตวรรษที่ 21
<p>สมรรถนะหลัก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน 2. การบริการที่ดี 3. การพัฒนาตนเอง 4. การทำงานเป็นทีม 5. จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู <p>สมรรถนะประจำสายงาน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 2. การพัฒนาผู้เรียน 3. การบริหารจัดการชั้นเรียน 4. การวิเคราะห์ สังเคราะห์และการวิจัยในชั้นเรียน 5. ภาวะผู้นำครู 6. การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การจัดการเรียนการสอนโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง 2. การวัดประเมินผลเพื่อการพัฒนาและคำนึงถึงความแตกต่างหลากหลายระหว่างบุคคล 3. คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี และการรู้เท่าทันสื่อ 4. คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพ 5. การทำงานเป็นทีม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน 6. การข้ามวัฒนธรรม 7. การเป็นผู้อำนวยความสะดวกและแนะแนวทาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ความแตกต่างของสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ที่ต่างจากสมรรถนะเดิมคือ การวัดประเมินผลเพื่อการพัฒนา และคำนึงถึงความแตกต่างหลากหลายระหว่างบุคคล คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี และการรู้เท่าทันสื่อ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน การข้ามวัฒนธรรม และการเป็นผู้อำนวยความสะดวกและแนะแนวทาง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ช่วงระยะเวลาเพียง 10 ปี สมรรถนะของครูผู้สอนได้ปรับเปลี่ยนไป สาเหตุเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของ สังคม เทคโนโลยี นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ดังนั้น ครูผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอน วิธีการวัดประเมินผล และจะต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม ดังที่ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ กล่าวไว้จากการเสวนา ครูไทยในยุคศตวรรษที่ 21 ในการประชุมอภิวัดณ์การเรียนรู้สู่จุดเปลี่ยนประเทศไทย ที่จัดขึ้นโดยสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ว่า “ครูต้องเร่งปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกและข้อมูลข่าวสารในปัจจุบัน จึงเสนอแนวทางการพัฒนาครู ผ่านองค์ประกอบ 3 ได้แก่ การผลิตครูที่ต้องมีกระบวนการให้ได้บุคลากรที่มีคุณภาพ การพัฒนาครูที่มีอยู่ในปัจจุบันให้รู้จักปรับตัวเข้าสู่โลกยุคปัจจุบัน และการใช้ครูให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ” (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน, 2557) ดังนั้น ครูผู้สอนจะต้องพัฒนาและปรับตัวให้เข้าสู่โลกในยุคศตวรรษที่ 21 พร้อมทั้งจะก้าวทันความเปลี่ยนแปลงและก้าวทันโลกที่เปลี่ยนไป

ข้อเสนอแนะ:

ข้อเสนอแนะระดับผู้กำหนดนโยบาย

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันกำหนดหลักสูตรการผลิตและพัฒนาครูผู้สอน ให้เป็นไปตามสมรรถนะ (Competency) ที่เป็นทิศทางเดียวกัน
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีระบบการติดตามและประเมินผลด้วยตนเอง (Self Assessment Report) พร้อมกำหนดช่วงเวลาในการติดตามของหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้ครูผู้สอนมีสมรรถนะตามเกณฑ์มาตรฐาน

ข้อเสนอแนะระดับผู้บริหารสถานศึกษา

1. ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผู้สอนได้พัฒนาตนเองให้มีสมรรถนะที่พร้อมในการปรับการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21
2. ควรส่งเสริมให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือ Professional Learning Community เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ทางวิชาชีพผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

ข้อเสนอแนะระดับครูผู้สอน

1. ควรพัฒนาตนเองอยู่เสมอเพื่อให้มีสมรรถนะที่พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21
2. ควรมีการร่วมมือกันในการแลกเปลี่ยนความรู้ทั้งภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียน เพื่อยกระดับวิธีการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน
3. ควรปรับสมรรถนะของตนเองด้านการวัดประเมินผล โดยใช้การวัดประเมินผลเพื่อการพัฒนา โดยจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน ด้านการใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีโดยเฉพาะการรู้เท่าทันสื่อและการเป็นผู้อำนวยความสะดวกและแนะแนวทางให้กับนักเรียน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรเปลี่ยนกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้มองจากผู้ปฏิบัติการ โดยการสัมภาษณ์เพื่อขยายทัศนะตามมุมมองของผู้ปฏิบัติการว่ามีมุมมองอย่างไรกับสมรรถนะของครูผู้สอนในศตวรรษที่ 21 เพราะในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ให้

ข้อมูลเป็นนักวิชาการที่บริหารงานอยู่ระดับนโยบาย อาจจะไม่ได้สัมผัสกับปัญหาในการปฏิบัติที่เกิดจากเหตุการณ์ใด เพื่อให้เข้าใจกลุ่มครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติการมากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการวิจัยถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21

3. ควรมีการทำวิจัยต่อเนื่องเพราะสมรรถนะของครูผู้สอนอาจมีการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยและเทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้น เพื่อทราบถึงสมรรถนะของครูผู้สอนที่จำเป็นต่อการพัฒนาต่อไป **A**

รายการอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *กรอบสมรรถนะของครูแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21*. สืบค้นเมื่อ 24 มิถุนายน 2556 จาก <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=13037&%20Key=news2>
- โครงการการพัฒนาชุมชนครูผู้เรียนรู้บนฐานนวัตกรรมสร้างสรรค์ทางการศึกษา. (2557). *ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ*. สืบค้นเมื่อ 18 สิงหาคม 2559 จาก http://www.teachersaslearners.com/front/blog_one/88
- เจริญวิญญู สมพงษ์ธรรม และคณะ. (2554). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การศึกษาแนวโน้มคุณลักษณะของครูไทยในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2562). *การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพและผู้ประกอบการวิชาชีพทางการศึกษา*, สืบค้นเมื่อ 24 มิถุนายน 2556 จาก http://www.ksp.or.th/ksp2009/upload/ksp_kuru_research/files/2223-4625.pdf
- ณิชาภา จันท์เพ็ญ. (2556). การพัฒนาตัวบ่งชี้และแบบวัดสมรรถนะข้ามวัฒนธรรมของครู : การทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของการวัดตามภูมิหลังของครู. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา An Online Journal of Education*, 8 (1), 1151-1165.
- ถนอมพร เลหาจรัสแสง. (ม.ป.ป.). *การเรียนรู้ในยุคสมัยหน้า : ตอนรูปแบบและทฤษฎีการเรียนรู้อนาคต*. สืบค้นเมื่อ 12 กันยายน 2559 จาก <http://thanompo.edu.cmu.ac.th/load/journal/50-51/next-generation%20of%20learning.pdf>
- ธวัชณี โรจนาวี. (2544). *เส้นทางการเป็นครูแห่งชาติ : การวิจัยพหุกรณีศึกษา*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุริม โอทกานนท์ และคณะ. (2550). *กระแสของการเปลี่ยนแปลง*. สืบค้นเมื่อ 12 สิงหาคม 2559 จาก <http://www.oknation.net/blog/jazz-zie/2007/10/12/entry-31>
- บุรพาทิศ พลอยสุวรรณ. (ม.ป.ป.). *แนวคิด หลักการ ของการประเมินเพื่อการพัฒนา*. สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2559 จาก http://hpc13.anamai.moph.go.th/download/document/hospital_dental/แนวคิด_หลักการ_ของการประเมินเพื่อการพัฒนา.pdf
- พรศิริ เทียนอุดม. (2546). *ปัจจัยส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครูต้นแบบ*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏจันทรเกษม.
- พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์. (2558). *การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- _____. (2557). *การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21 (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- _____. (2558). *การวัดผลประเมินผลแห่งศตวรรษที่ 21*. สืบค้นเมื่อ 12 กันยายน 2559 จาก <https://www.gotoknow.org/posts/589130>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *คู่มือการประเมินสมรรถนะครู สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. สืบค้นเมื่อ 9 สิงหาคม 2559 จาก <http://www.tmk.ac.th/teacher/capacity.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2549). *กฎหมายและหนังสือเวียนของ ก.ค.ศ.* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). *รวมกฎหมายสภาครูและบุคลากรทางการศึกษาสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : สกสค.

- สำนักส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน. (2557). ยุทธการเปลี่ยน 'ครูเจ๋ง' สู่วุฒิกศตวรรษที่ 21 สืบค้นเมื่อ 12 สิงหาคม 2559 จาก <http://seminar.qlf.or.th/Seminar/Topic/29>
- องอาจ นัยพัฒน์. (2551). *การออกแบบการวิจัย : วิธีการเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และผสมผสานวิธีการ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2558). ข้อได้เปรียบเชิงความสัมพันธ์ระหว่าง มาตรฐานผลการเรียนรู้ตามกรอบ TQF กับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และการวัดประเมินผู้เรียนในโลกยุคใหม่ของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2559 จาก <http://academic.swu.ac.th/LinkClick.aspx?fileticket=9iKWLnppq1k%3D&tabid=7316&portalid=43&mid=19139>
- Department of Education and Training, Queensland Government. (2015). *Quality of a Good Teacher*. Retrieved August, 15, 2016, from <http://education.qld.gov.au/hr/recruitment/teaching/qualities-good-teacher.html>
- Ketevan Kobalia & Elza Garakanidze. (2010). The Professional Competencies of The 21st Century School Teacher. *Problems of education in the 21st century*, (2010) 20, 104-108.
- Liang et al. (2005). Are Teachers in China Ready to Teach in the 21st Century? *Journal of Technology and Teacher Education*, (2005) 13 (2), 197-209.